

Diarienummer: DO 2024/6099

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.nm@regeringskansliet.se

Yttrande över Mottagandelagen, en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Diskrimineringsombudsmannens (DO:s) remissvar är avgränsat till de frågor som berör DO:s uppdrag.

En ny mottagandelag för asylsökande – risker för diskriminerande effekter

Flera av förslagen i slutbetänkandet bygger vidare på de förändringar i mottagandet av asylsökande som presenterades i delbetänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64). Förslagen i de två betänkandena föreslås sammanföras i en ny lag för mottagande av asylsökande, mottagandelagen (2026:00). DO vill av den anledningen inledningsvis framhålla tidigare ställningstagande som lämnades i yttrandet över delbetänkandet.

DO avstyrkte då förslaget, som nu överförs till den nya mottagandelagen, som innebär att en asylsökande ska ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag endast under förutsättning att personen bor enbart på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats. DO bedömer att det finns risk för diskriminerande effekter för vissa grupper av asylsökande genom att dessa särskilt kommer att missgynnas vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna.¹

DO anser fortsatt att undantagsmöjligheterna är för restriktiva

DO vill även återigen framhålla att undantagsmöjligheterna från reglerna är för restriktiva. Utredningen föreslår krav på synnerliga skäl för att undantas från reglerna att asylsökande ska ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag endast under förutsättning att personen bor enbart på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats. DO bedömer att reglerna riskerar att ge

¹ Se DO:s remissyttrande Yttrande över En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Diarienummer: DO 2024/6099

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.nm@regeringskansliet.se

Yttrande över Mottagandelagen, en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Diskrimineringsombudsmannens (DO:s) remissvar är avgränsat till de frågor som berör DO:s uppdrag.

En ny mottagandelag för asylsökande – risker för diskriminerande effekter

Flera av förslagen i slutbetänkandet bygger vidare på de förändringar i mottagandet av asylsökande som presenterades i delbetänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64). Förslagen i de två betänkandena föreslås sammanföras i en ny lag för mottagande av asylsökande, mottagandelagen (2026:00). DO vill av den anledningen inledningsvis framhålla tidigare ställningstagande som lämnades i yttrandet över delbetänkandet.

DO avstyrkte då förslaget, som nu överförs till den nya mottagandelagen, som innebär att en asylsökande ska ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag endast under förutsättning att personen bor enbart på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats. DO bedömer att det finns risk för diskriminerande effekter för vissa grupper av asylsökande genom att dessa särskilt kommer att missgynnas vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna.¹

DO anser fortsatt att undantagsmöjligheterna är för restriktiva

DO vill även återigen framhålla att undantagsmöjligheterna från reglerna är för restriktiva. Utredningen föreslår krav på synnerliga skäl för att undantas från reglerna att asylsökande ska ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag endast under förutsättning att personen bor enbart på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats. DO bedömer att reglerna riskerar att ge

¹ Se DO:s remissyttrande Yttrande över En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

upphov till särskilt missgynnande effekter för bland annat asylsökande personer med viss funktionsnedsättning, visst kön, viss ålder, viss religion och viss sexuell läggning. Förslagen kan komma att försämra dessa individers levnadsförhållanden i olika avseenden, till exempel vad gäller tillgången till en trygg och tillgänglig boendemiljö för äldre och personer med funktionsnedsättning. Riskerna förstärks ytterligare genom de förslag som presenteras i slutbetänkandet som innebär att det ska föreligga särskilda skäl för att undantas från kraven på närvarokontroll och från kravet att vistas inom ett begränsat geografiskt område.

Riskerna som DO lyft ovan har även lyfts i DO:s dialoger med företrädare för organisationer i civila samhället. Företrädare för hbtqi- organisationer har exempelvis fört fram betydande risker för trakasserier av hbtqi-personer på större kollektiva asylboenden.

Ett komplext regelverk aktualiserar vikten av tillgänglig information

DO vill understryka vikten av att information om det föreslagna mottagandesystemet görs tillgänglig för alla. Det innebär till exempel att informationen behöver tillhandahållas på olika språk och anpassas till olika funktionsnedsättningar och åldrar. Utredningens förslag innebär ett relativt komplext regelverk med stora konsekvenser för asylsökande om regelverket inte efterlevs, det är därför särskilt viktigt att informationen når fram.

Begränsningar i rörelsefriheten och möjligheten att arbeta innebär omfattande hinder för lika rättigheter och möjligheter

DO är utifrån ett likabehandlingsperspektiv kritisk till utredningens förslag att asylsökande ska vara skyldiga att vistas inom ett begränsat geografiskt område och förslaget att asylsökande ska ges rätt till att arbeta först efter sex månaders vistelse i Sverige. Förslagen väcker frågor kring asylsökandes tillgång till lika rättigheter och möjligheter i samhället genom att de innebär omfattande hinder för asylsökandes rätt till rörelsefrihet och möjlighet att arbeta.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter föredragning av experten Janna Törneman. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Cecilia Narby, utredaren Anna Ericsson och experten Tarik Qureshi deltagit.

Lars Arrhenius,

upphov till särskilt missgynnande effekter för bland annat asylsökande personer med viss funktionsnedsättning, visst kön, viss ålder, viss religion och viss sexuell läggning. Förslagen kan komma att försämra dessa individers levnadsförhållanden i olika avseenden, till exempel vad gäller tillgången till en trygg och tillgänglig boendemiljö för äldre och personer med funktionsnedsättning. Riskerna förstärks ytterligare genom de förslag som presenteras i slutbetänkandet som innebär att det ska föreligga särskilda skäl för att undantas från kraven på närvarokontroll och från kravet att vistas inom ett begränsat geografiskt område.

Riskerna som DO lyft ovan har även lyfts i DO:s dialoger med företrädare för organisationer i civila samhället. Företrädare för hbtqi- organisationer har exempelvis fört fram betydande risker för trakasserier av hbtqi-personer på större kollektiva asylboenden.

Ett komplext regelverk aktualiserar vikten av tillgänglig information

DO vill understryka vikten av att information om det föreslagna mottagandesystemet görs tillgänglig för alla. Det innebär till exempel att informationen behöver tillhandahållas på olika språk och anpassas till olika funktionsnedsättningar och åldrar. Utredningens förslag innebär ett relativt komplext regelverk med stora konsekvenser för asylsökande om regelverket inte efterlevs, det är därför särskilt viktigt att informationen når fram.

Begränsningar i rörelsefriheten och möjligheten att arbeta innebär omfattande hinder för lika rättigheter och möjligheter

DO är utifrån ett likabehandlingsperspektiv kritisk till utredningens förslag att asylsökande ska vara skyldiga att vistas inom ett begränsat geografiskt område och förslaget att asylsökande ska ges rätt till att arbeta först efter sex månaders vistelse i Sverige. Förslagen väcker frågor kring asylsökandes tillgång till lika rättigheter och möjligheter i samhället genom att de innebär omfattande hinder för asylsökandes rätt till rörelsefrihet och möjlighet att arbeta.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter föredragning av experten Janna Törneman. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Cecilia Narby, utredaren Anna Ericsson och experten Tarik Qureshi deltagit.

Lars Arrhenius,

Diskrimineringsombudsman